

Jan Wiśniewski

Historyczna wizyta papieża Jana Pawła II w diecezji elbląskiej

Studia Elbląskie 5, 121-130

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HISTORYCZNA WIZYTA PAPIEŻA JANA PAWŁA II W DIECEZJI ELBLĄSKIEJ*

I. PIERWSZE ZAPROSZENIA KIEROWANE DO OJCA ŚWIĘTEGO

Pomysł zaproszenia papieża do nowo erygowanej Diecezji Elbląskiej [25 marca 1992 r.] powstał już w pierwszym roku jej funkcjonowania, czyli w okresie organizowania jej struktur. W maju 1993 r. została zorganizowana pielgrzymka diecezjalna do Rzymu, na czele której stanęli: Biskup Elbląski, biskup pomocniczy diecezji, Wojewoda Elbląski, Prezydent Miasta Elbląga. Oprócz zaproszenia ustnego przedstawionego przez Biskupa Elbląskiego i Wojewodę Elbląskiego, zostały przekazane Ojcu Świętemu stosowne pisma z prośbą o nawiedzenie diecezji¹.

Kolejny raz delegacja diecezji i samorządu elbląskiego udała się do papieża z okazji XX-lecia jego pontyfikatu, czyli na dzień 16 października 1998 r., która ponowiła zaproszenie i poinformowała papieża o oczekiwania Diecezji na spotkanie z Namiestnikiem Chrystusa. Już wówczas było wiadomo, chociaż była to nadal nieoficjalna informacja, że Jan Paweł II przybędzie do diecezji. W związku z tym Biskup Elbląski dr Andrzej Śliwiński pisał w liście do Diecezjan tak: W perspektywie XX lecia pontyfikatu Jana Pawła II chciałbym Wam zakomunikować, że w roku 1999 odbędzie się kolejna pielgrzymka Ojca Świętego do naszej Ojczyzny. Jest to wielkie wydarzenie dla Polski, czas szczególnie błogosławiony dla naszego kraju. Radość naszą potęguje fakt, że na trasie pielgrzymki papieskiej jest Elbląg. Będzie to dla nas katolików i w ogóle dla miasta najważniejsze wydarzenie w jego dziejach². W oficjalnym komunikacie podanym do publicznej wiadomości 4 stycznia 1999 r. podano, że papież odwiedzi Elbląg w niedzielę 6 czerwca 1999 r., gdzie odprawi nabożeństwo czerwcowe.

* Artykuł był drukowany w „Rocznikach Elbląskich”, t. XVII, 2000, s. 5–11.

¹ Por. Odpowiedź Biskupa Elbląskiego na pismo Arcybiskupa Metropolity Gdańskiego z 28 grudnia 1995 r. w sprawie umotywowania wizyty Ojca Świętego w diecezji elbląskiej — w posiadaniu autora.

² *List pasterski Biskupa Elbląskiego na XX-lecie pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II*, w: EWD, nr 15(3), 1998, s. 30.

II. UZASADNIENIE PIELGRZYMOWANIA PAPIESKIEGO DO ELBLĄGA

Zasadniczym motywem papieskich podróży apostolskich Jana Pawła II jest nakaz Chrystusa: *Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody* (Mt 28,19). Jednakże, papież wybierając poszczególne miejsca na spotkanie z wiernymi, łączy je ze szczególnym posłaniem wynikającym z potrzeby duszpasterskiej, i społecznej, i historycznej. W związku z tym, pielgrzymowanie Ojca Świętego było ściśle połączone z 1000-leciem śmierci Świętego Wojciecha. Wizyta papieża w Diecezji Elbląskiej posiada głęboko historycznie uzasadnienie. Według tradycji i badań archeologicznych, prowadzonych w rejonie rzeki Dzierzgonki latem 1994 i 1995 r. w ramach programu państwowych obchodów Tysiąclecia śmierci biskupa Wojciecha — Patrona Diecezji Elbląskiej, zaistniały poważne przesłanki za uznaniem okolic wsi Święty Gaj za miejsce jego męczeństwa. Badania potwierdziły istnienie tzw. pomostu³ zbudowanego najpóźniej w IX w., którym św. Wojciech przekraczał Dzierzgonkę, stanowiącą granicę pomorsko-pruską⁴. Badania wykazały, że szlak handlowo-komunikacyjny, z Pomorza do Prus, prowadził właśnie przez Święty Gaj, do którego dotarł św. Wojciech w czasie wyprawy misyjnej. Misja św. Wojciecha zaowocowała erygowaniem diecezji pomezkańskiej w 1243 r.⁵, a po wiekach w jej reerygowaniu pod nazwą Diecezji Elbląskiej. W związku z powyższym Biskup Elbląski wystąpił do Prymasa Polski — Kustosza relikwii św. Wojciecha w katedrze gnieźnieńskiej i arcybiskupa metropolity gnieźnieńskiego o przekazanie diecezji ich części. Elbląska Kapituła Katedralna odebrała relikwie w Gnieźnie w przeddzień uroczystości ku czci św. Wojciecha 1993 r.

Motywy wspomagającym był fakt możliwości technicznych, czyli odpowiedniego placu, na którym byłoby łatwo zorganizować spotkanie Ojca Świętego z wiernymi. Na miejsce celebry papieskiej wybrano lotnisko położone w granicach miasta Elbląga, położone przy obwodnicy E 7, które mogłoby pomieścić około 1 miliona ludzi, a ponadto posiada łatwy dojazd dla autokarów i samochodów osobowych. Stąd przyjęto, że Jan Paweł II zostanie przyjęty w Elblągu — stolicy diecezji, a nie w Świętym Gaju — miejscu śmierci św. Wojciecha.

III. PRZYGOTOWANIA ORGANIZACYJNE

Zanim podano oficjalny komunikat o trasie pielgrzymki Ojca Świętego do Ojczyzny, Biskup Elbląski powołał dnia 10 czerwca 1998 r. Diecezjalny Komitet Przygotowania wizyty papieskiej w Elblągu, mianując następujących przewodniczących komisji⁶:

³ J. Powierski, *Co naprawdę wiemy o pobycie św. Wojciecha w Gdańsku*, w: *RGd*. 57(1997), z. 1, s. 37–56; J. Wiśniewski, *Prace archeologiczne w miejscu męczeństwa św. Wojciecha w Świętym Gaju*, w: *Pomezania. Z dziejów kościelnych*, Elbląg 1996, s. 21–22.

⁴ J. Powierski, *Kształtowanie się granicy pomorsko-pruskiej w okresie od XII do początków XIV w.*, w: *Zapiski Historyczne*, cz. 1, t. XXX, z. 2, 1965, s. 7[193]–33[219]; cz. II, t. XXX, z. 3, s. 7[372]–27[391].

⁵ J. Wiśniewski, *Dzieje diecezji pomezkańskiej (do 1360 r.)*, Elbląg 1994.

⁶ *EWD*, nr 14(2), 1998, s. 45.

- ks. bp dr Andrzej Śliwiński, Biskup Elbląski — przewodniczący Komitetu,
ks. prał. mgr Stefan Ewertowski, rektor Warmińskiego Seminarium Duchownego — współprzewodniczący Komitetu,
ks. inf. dr Mieczysław Józefczyk, wikariusz generalny — kom. ds. kontaktów z władzami,
ks. prał. mgr lic. Walenty Szymański, oficjał sądu — koordynator prac przygotowawczych,
ks. bp dr Józef Wysocki, wikariusz generalny — kom. ds. duszpasterskich,
ks. kan. mgr Kazimierz Pączkowski, ojciec duchowny Warmińskiego Seminarium Duchownego — kom. ds. liturgii,
ks. kan. mgr Bogusław Sochacki, dziekan Elbląg Północ — kom. ds. dekoracji,
ks. kan. Zbigniew Kulesz, proboszcz — kom. ds. budowy ołtarza i sektorów,
ks. Piotr Bryk, wikariusz — kom. ds. kościelnych służb porządkowych,
ks. prał. Bronisław Trzciniński, dyr. „Caritas” — kom. ds. kontaktów z państwowymi służbami,
ks. dr Jan Wiśniewski, dyr. Pomeziańskiego Instytutu Teologii — kom. ds. środków przekazu,
ks. prał. dr Zdzisław Bieg, kanclerz — kom. ds. służby zdrowia,
ks. prał. mgr Wojciech Kruk, prepozyt — kom. administracyjno-sponsorin-gowa,
ks. dr Wojciech Zawadzki, dyr. Wydziału Nauki Katolickiej — sekretarz Komitetu.

Każdy przewodniczący Komisji przedstawił do zatwierdzenia Biskupowi Elbląskiemu proponowany skład swojej komisji. Pod koniec 1998 r. władze Miasta Elbląga powołały własny Komitet ds. przygotowania wizyty papieskiej, której komisje odpowiadały komisjom diecezjalnym. Od tego momentu rozpoczęła się współpraca Komitetu Diecezjalnego i Komitetu Miasta, zasadniczo na płaszczyźnie komisji, ale także Prezydent Elbląga zwoływał posiedzenia przewodniczących komisji tych Komitetów celem uzgodnienia wspólnego stanowiska w danej szczegółowej kwestii. Do takich m.in. należała sprawa finansowania pielgrzymki apostolskiej papieża, której kosztą rozłożono na władze samorządowe Elbląga i diecezję⁷.

Do kwietnia 1999 r. posiedzenia Komitetu diecezjalnego odbywały się każdego miesiąca, a od kwietnia każdego tygodnia. Przewodniczący komisji przedstawiali stan przygotowań do wizyty Ojca Świętego oraz trudności w realizacji zadań, oczekując pomocy w ich rozwiązaniu. Dnia 18 maja 1999 r. Diecezjalny Komitet Wizyty Jana Pawła II w Elblągu opublikował komunikat, w którym podano szczegółowe informacje dotyczące organizacji i przebiegu spotkania z papieżem. Komunikat, zaopatrzony w mapę Sztabu Policji KMP w Elblągu, przedstawiał: 1) podstawowe zasady zachowania się wiernych w czasie pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II w Elblągu, 2) organizację ruchu drogowego w dniu wizyty Ojca Św. w Elblągu, 3) zabezpieczenie medyczne wizyty Ojca Świętego w dniu 06.06.1999 w Elblągu oraz 4) komunikat Komisji ds. dekoracji.

⁷ Por. *EWD*, nr 16(4), 1998, s. 77 — w sprawie finansowania pielgrzymki przez wiernych diecezji.

Zgodnie z rozporządzeniem Ogólnopolskiego Komitetu Pielgrzymki Apostolskiej Jana Pawła II do Ojczyzny wszystkie prace przygotowawcze do spotkania papieża z wiernymi zostały ostatecznie zakończone 27 maja 1999 r.

IV. PRZYGOTOWANIA DUSZPASTERSKIE

Pragnąc należycie przyjąć papieża w lokalnym Kościele jakim jest każda diecezja, podjęto wysiłek duchowego przygotowania wiernych do tej historycznej wizyty. Miało ono charakter historyczno-pasterski i było długofalowe. Oto niektóre z inicjatyw:

1) ze względu na powiązanie wizyty Ojca Świętego z 1000-leciem śmierci św. Wojciecha — Patrona Diecezji, zorganizowano konkurs wiedzy o tej postaci w szkołach podstawowych na terenie całej diecezji;

2) Urząd Miasta i Gminy Dzierżoń przeprowadził konkurs poetycki i malarski na dzieło o misji Wojciechowej na naszych ziemiach;

3) 1 marca 1999 r. w Dzierżoniu odbyła się sesja naukowa poświęcona traktatowi dzierzgońskiemu, który za pośrednictwem legata papieskiego Jakuba z Leodium (Jacques Pantaleon — później papież Urban IV: 29.8.1261–2.10.1264) zawarli Krzyżacy z neofitami pruskimi 7 lutego 1249 r. Dzięki obecności reprezentanta Stolicy Apostolskiej nawróconych Prusów potraktowano jako równych w prawach wolnościowych z Krzyżakami, pozwalając trwającym w religii pogańskiej swobodnie opuścić teren poddany ewangelizacji. Warto podkreślić, że Pomezania, Prusowie nie walczyli z religią chrześcijańską w czasie powstań pruskich, ale ich bunt był skierowany przeciwko ograniczeniom i ciężarom nakładanych na nich przez osiedlonych w Prusach Krzyżaków — podjęli walkę o wolność przeciw nowym panom ziemi przez nich zamieszkałej;

4) udział Nuncjusza Apostolskiego w Polsce w diecezjalnych uroczystościach ku czci św. Wojciecha w Świętym Gaju w dniu 24 kwietnia 1999 r. był bezpośrednim przygotowaniem na spotkanie z Janem Pawłem II w Elblągu;

5) rozporządzeniem Biskupa Elbląskiego w parafiach diecezji, każdego 16 dnia miesiąca, odprawiano nabożeństwa w intencji Ojca Świętego i trwałych owoców duchowych wizyty papieskiej w Elblągu;

6) katolicy zostali zachęcani przez swoich duszpasterzy o podejmowanie zobowiązań duchowych w intencji Kościoła w Polsce;

7) katecheci zostali zobowiązani do przeprowadzenia cyklu katechez w szkołach podstawowych, średnich i zawodowych na temat osoby papieża, celu Jego pielgrzymki do Elbląga i jej przebiegu;

8) księża pouczali w homiliach o roli Namiestnika Chrystusowego w Kościele.

Natomiast Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej zaproponował⁸ m.in.: ożywienie lub utworzenie poradnictwa rodzinnego, objęcie szczególną opieką pasterską mężczyzn i ojców, a także małżeństwa młode i niesakramentalne, rodziny wielodzietne oraz zorganizowanie permanentnej formacji małżeństw i rodzin.

⁸ *Propozycje duszpasterskie przed przyjazdem Jana Pawła II do Elbląga*, w: „Kurenda” nr 35/98, z 21.12.1998 r., poz. 135, s. 140–141.

W odniesieniu do młodzieży polecono zwrócić uwagę na pozalekcyjne spotkania z tą grupą parafian, a rozszerzający się ruch pielgrzymkowy pogłębić poprzez systematyczne spotkania modlitewne i wspólnotowe uczestników pielgrzymek.

Przygotowaniom duchowym miały towarzyszyć zewnętrzne oznaki oczekiwania na spotkanie z papieżem. W związku z tym polecono⁹, aby w przedsionkach świątyń umieścić plakat pielgrzymkowy z wypisanym na nim duchowym darem (zobowiązaniem) z okazji wizyty Ojca Świętego. Na kilka dni przed przybyciem papieża do Elbląga winny zostać udekorowane kościoły, krzyże i kapliczki przydrożne flagami o barwach papieskich i maryjnych. Wierni całej diecezji winni w podobny sposób udekorować swoje domy, mieszkania, a także ulice i place, dodając znaki chrześcijańskie. Duszpasterze zostali zobowiązani do wyeksponowania hasła pielgrzymki papieskiej: *Bóg jest miłością*. Księża zostali zobowiązani, aby zachęcili parafian do powstrzymania się od spożywania alkoholu w czasie wizyty papieskiej. W ostatnim punkcie zapisano: Wizytę apostolską Jana Pawła II w naszej diecezji jako wydarzenie historyczne można upamiętnić w parafii trwałym znakiem (krzyż przydrożny, kapliczka, nazwa ulicy, itp.).

Biskup Elbląski kierując do wiernych diecezji List wielkopostny pisał: Zwracam się do wszystkich Umilowani Diecezjanie, Siostry i Bracia, o to, byście włączyli się w modlitewne oczekiwanie, byście wykorzystali tę niepowtarzalną szansę. Módlmy się w kościołach i w domach [...]. Łącząc się z Nim i ofiarując swoje cierpienie możecie w sposób wyjątkowy przyczynić się do trwałych duchowych owoców pielgrzymki Jana Pawła II. Jesteśmy pokoleniem jedynej i niepowtarzalnej szansy. Nie wiadomo czy w dziejach Elbląga, Powiśla i Żuław będzie jeszcze podobna okazja¹⁰.

V. MIEJSCE CELEBRY — SYMBOLICZNY ŚWIĘTY GAJ

Wzgórze Wojciechowe przypominające miejsce męczeństwa św. Wojciecha stanowił nasyp kopca o wysokości 9 m, zaprojektował prof. Szczepan Baum. Na wzgórzu usytuowano ołtarz wykonany z kamienia, w którym wykuto scenę męczeństwa Patrona diecezji elbląskiej. Obok niego postawiono ambonkę, której fronton ze sceną przedstawiającą chrzest gdańszczan udzielonego przez św. Wojciecha. Ze względu na to, że w Elblągu przewidziano nabożeństwo czerwcowe, dlatego w tle miejsca celebry usytuowano ogromnych rozmiarów serce, obrazujące Serce Jezusa. Ołtarz okalało 6 krokwi, które przypominały wzniesione do modlitwy i proszące Jezusa o ratunek dłonie ludzkie. Z Serca Jezusa wyrastał Krzyż Zbawiciela, górujący nad współczesnym światem. Schody i dwie drogi komunikacyjne prowadzące na wierzchołek wzgórza przypominały również dłonie z miłością otaczające źródło wszelkiego życia, czyli ołtarz na którym znajdował się Chleb Eucharystyczny.

⁹ Program duszpasterskiego przygotowania do apostolskiej wizyty Jana Pawła II w diecezji elbląskiej, w: EWD, nr 17–18(1–2), 1999, s. 102 (szczotki).

¹⁰ Wielkopostny list Biskupa Elbląskiego, w: EWD, nr 17–18(1–2), 1999, s. 37–41 (szczotki).

Plac spotkania podzielono na sektory, przed którymi usytuowano tzw. sektor zerowy, przeznaczony dla osób posiadających karty wstępu sprawdzane przez BOR.

VI. WZRUSZAJĄCE SPOTKANIE Z OJCEM ŚWIĘTYM

Na płycie lotniska Areoklubu elbląskiego gromadzili się wiernych od wczesnych godzin rannych. Kiedy o godz. 8.00, dnia 6 czerwca 1999 r., przybyłem do Centrum Prasowego, mieszczącego się w Klubie Żołnierskim, na placu celebry papieskiej znajdowała się znaczna liczba wiernych oczekujących na Ojca Świętego, do którego pozostawało jeszcze około 9 godzin. Przybywali z różnych parafii diecezji elbląskiej, z zachodniej części archidiecezji warmińskiej oraz z sąsiadującego z diecezją Obwodu Kaliningradzkiego. Wiernych przybywało z każdą chwilą, aż zgromadziło się ich około 250 tysięcy. Od rana byli informowani o przebiegu uroczystości, o punktach pierwszej pomocy medycznej, o stałym punkcie kontaktowym osób zagubionych, itp.

O godz. 12.00 rozpoczęła się pierwsza część nabożeństwa oczekiwania, w czasie którego śpiewano pieśni religijne i udzielano informacji porządkowych. O godz. 14.30, czyli po zamknięciu wejścia do sektorów, rozpoczęto modlitwne oczekiwanie na przylot Ojca Świętego, w czasie którego została odprawiona Msza św. Przewodniczył jej Henryk kardynał Gulbinowicz, metropolita wrocławski, z którym koncelebrowali księża neoprezbiterzy '99 oraz trzech księży obchodzących XXV-lecie święceń kapłańskich. Po zakończeniu Eucharystii wierni wpatrywali się w niebo oczekując pojawienia się helikoptera papieskiego i jego orszaku.

O godz. 17.10 helikopter z Ojcem Świętym wylądował na terenie Jednostki Wojskowej sąsiadującej z lotniskiem Areoklubu — miejscem celebry. Wcześniej jednakże, helikopter papieski pokonując trasę z Pelplina do Elbląga, zatoczył koło nad miejscem śmierci św. Wojciecha, czyli Świętym Gajem i Dzierzgoniem, gdzie wiwatowali zgromadzeni na modlitwie mieszkańcy miasta. Po lądowaniu helikoptera, papieża przywitał Metropolita Warmiński i biskupi diecezji elbląskiej, a następnie przedstawiciele kapituł oraz władze miasta Elbląga i dowódca Jednostki Wojskowej.

W czasie przejazdu papieża z Biskupem Elbląskim, wśród wiwatujących wiernych: Ojcze Święty, bądź pozdrowiony; Kochamy Cię; Ty jesteś miłością, Ty jesteś naszym Ojcem, chór wraz z orkiestrą wykonali: *Tu es Petrus* (Ty jesteś Piotr); *Laudate Dominum omnes gentes* (Wysławiajcie Pana wszystkie narody). Nagle nad placem spotkania wzbiło się 2.000 gołębi, które na cześć papieża — posłańca pokoju i nadchodzącego roku 2000 — wypuścili członkowie Związku Hodowców Gołębi Pocztowych.

Po dotarciu do ołtarza, Głowę Kościoła Katolickiego powitał Biskup Elbląski, wołając m.in.: Umiłowany Ojcze Święty! W swoim niestrudzonym Piotrowym nauczaniu [...], przybyłeś do nowej [...] diecezji elbląskiej, a jednocześnie odwołującej się do dawnej tradycji pomezkańskiej [...], której pierwszym patronem jest św. Wojciech, w roku milenium jego kanonizacji. Święty biskup i męczennik przybył do kraju Prusów i poniósł śmierć męczeńską w odległym stąd o około 30

km Świętym Gaju [...]. Burzliwe i pełne dramatu dzieje tej ziemi uczą nas otwartej postawy wobec wszystkich [...]. Diecezja to ludzie, którzy mimo różnych problemów, myślą z nadzieją o przyszłości. Szczególnie trudny jest los ludzi wsi, rolników, a zwłaszcza mieszkańców dawnych pegeerów, nawet na urodzajnych ziemiach Żuław [...]. Najwyższemu Bogu Ojcu składamy dziękczynienie za łaskę Twego nawiedzenia, za honor i szczyt, które nam uczyniłeś¹¹.

Nabożeństwo czerwcowe wobec wystawionego Jezusa Eucharystycznego, którego adorował Jan Paweł II, poprowadził Józef kardynał Glemp, Prymas Polski, odczytując akt poświęcenia ludzkości Sercu Jezusa, po odśpiewaniu litanii do Najświętszego Serca Pana Jezusa.

W homilii Ojciec Święty powitał biskupów elbląskich, Episkopat Polski z Prymasem na czele, wszystkie stany diecezji elbląskiej, a także pielgrzymów z Obwodu Kaliningradzkiego z arcybiskupem Tadeuszem Kondrusiewiczem oraz wiernych Kościoła greckokatolickiego. Następnie powiedział: Pozdrawiam cały młody Kościół elbląski, który w szczególny sposób związany jest z postacią św. Wojciecha. Niedaleko bowiem stąd — jak głosi tradycja — oddał on życie za Chrystusa w Świętym Gaju. Śmierć tego męczennika wydaje w ciągu historii obfite owoce świętości na tej ziemi. Pragnę w tym miejscu wspomnieć bł. Dorotę z Mątówów [sic!], żonę i matkę dziewięciorga dzieci, a także Sługę Bożą Reginę Protmann, założycielkę Zgromadzenia Sióstr Św. Katarzyny [...]. W poczet błogosławionych zostanie również zaliczony syn tej ziemi, ks. Władysław Demski, który oddał życie w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen, broniąc publicznie krzyża znieważonego świętokradzko przez oprawców. Wy przejęliście niejako to wspaniałe duchowe dziedzictwo i trzeba, byście je chronili, rozwijali i na tym solidnym fundamencie wiary i życia religijnego budowali przyszłość tej ziemi i Kościoła elbląskiego¹². W dalszej części przemówienia papieża mówił o miłości Boga do człowieka, której jej bardzo pragnie, ale też wskazał, że odpowiedzią na nią jest przestrzeganie przykazań Bożych.

W słowie końcowym Ojciec Święty skierował pozdrowienia do wiernych Kościoła prawosławnego i Wspólnot protestanckich, a także władz administracyjnych i samorządowych oraz posłów i senatorów z ich marszałkami. Pozdrawiając sportowców polskich wspominał spływ po Kanale Elbląskim. Poza oficjalnym tekstem papieskiego pozdrowienia znalazł się dialog jaki Ojciec Święty prowadził z wiernym, a obiegł Polskę lotem błyskawicy, m.in.: Dziękuję Elblągowi za to wspaniałe przyjęcie. Bóg zapłać. Skoro wołacie: «Niech żyje Papież», to mi przyszło na myśl, przyszło mi na myśl, że ktoś sobie raz pomylił i zamiast wołać: «Niech żyje Papież» zaczął wołać: «Niech żyje łupież». (oklaski) Ja was do tego nie zachęcam, ale tu na miejscu tych sportowych wspomnień trudno było tego nie dodać. Więc zapomnijcie¹³. Jan Paweł II podziękował także Bogu za wiatr od Morza.

¹¹ Przemówienie bpa Andrzeja Józefa Śliwińskiego, w: „L'Osservatore Romano” nr 8(215), 1999, s. 20.

¹² Jan Paweł II, *Szczęśliwi, którzy strzegą przykazań. Homilia podczas nabożeństwa czerwcowego*, w: „L'Osservatore Romano” nr 8(215), 1999, s. 17–18.

¹³ *Jan Paweł II w Polsce 5–17 VI 1999 r.*, cz. I, Gdańsk, Pelplin, Elbląg, Licheń, Bydgoszcz, Toruń, Sandomierz 1999, s. 40.

O godz. 19.15 śmigłowiec papieski odleciał z Dostojnym Gościem do Lichenia, żegnany pieśnią *Abba, Ojczy*. Wierni długo opuszczali plac spotkania, dzieląc się swoimi przeżyciami.

VII. DARY ZŁOŻONE PAPIEŻOWI

Po homilii Ojciec Święty przyjmował dary, które składali wierni diecezji elbląskiej, sanktuarium św. Wojciecha w Świętym Gaju, parafii Rudzienice koło Ławy i miasta Dzierzgonia, na terenie której wypoczywał przed wielu laty kard. Karol Wojtyła, siostry zakonne, „Solidarność”, księża, żołnierze XVI Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej, na terenie której znajdowało się lądowisko śmigłowca papieskiego, policji, kombatanów, przedszkola i szkoły katolickiej, a także sportowcy — mistrz olimpijski Robert Korzeniowski, Polski Związek Piłki Nożnej i Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki. Wśród darów m.in. znalazł się reprint «traktatu dzierzgońskiego» oprawionego w skórę, pierwszy tom *Studiów Elbląskich*, ornat, kielich, monstrancja, a także piłka nożna i siatkowa, miniatury butów sportowych, wiosła i nart¹⁴.

VIII. PO WIZYCIE PAPIESKIEJ

Już 7 czerwca 1999 r. Prezydent Miasta Elbląga — Henryk Słonina i Przewodniczący Rady Miejskiej — Andrzej Kempniński skierowali do Biskupa Elbląskiego dr. Andrzeja Śliwińskiego pismo następującej treści¹⁵: W imieniu władz samorządowych Elbląga przekazujemy Jego Ekscelencji serdeczne podziękowanie za harmonijną, pełną zrozumienia i wzajemnej życzliwości współpracę w czasie przygotowań do apostolskiej wizyty w naszym mieście Ojca Świętego Jana Pawła II. Dzięki niej nam, a zapewne także stronie kościelnej, łatwiej było rozwiązywać piętrzące się problemy.

Raz jeszcze dziękujemy i wyrażamy nadzieję, że również w przyszłości w atmosferze takiej samej życzliwości i zrozumienia będziemy współdziałać dla dobra naszego miasta [podpisy].

Trzeba wyraźnie podkreślić, że zaangażowanie miasta, władz samorządowych, służb medycznych, policji i Wojska Polskiego (zwłaszcza XVI Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej na czele z jej Dowódcą) oraz wielu innych służb i organizacji, była ogromna.

Natomiast, 18 sierpnia 1999 r., arcybiskup Giovanni B. Re, Substytut Sekretariatu Stanu, pisał do Biskupa Elbląskiego¹⁶: Jego Świątobliwość Jan Paweł II wspomina ze wzruszeniem serdeczną gościnność, jakiej doznał w Diecezji Elbląskiej podczas swej pielgrzymki w czerwcu 1999 roku [...]. W imieniu Ojca

¹⁴ *Kronika podróży*, w: „L'Osservatore Romano” nr 8(215), 1999, s. 17.

¹⁵ *Podziękowanie władz samorządowych*, w: *EWD*, nr 17–18(1–2), 1999, s. 157 (szczotki).

¹⁶ *Podziękowanie Stolicy Apostolskiej skierowane do Diecezji Elbląskiej*, w: „Kurenda” nr 28/99, z 8.09.99, poz. 93, s. 120.

Świętego proszę Księdza Biskupa o przekazanie wszystkim Ofiarodawcom i całemu Ludowi Bożemu Kościoła Elbląskiego słów wdzięczności i duchowej więzi.

Rada Miasta Elbląga wystosowała do papieża pismo dziękczynne następującej treści¹⁷: Od chwili powołania Waszej Świątobliwości na stolicę Piotrową, od czasu przemian społecznych w Polsce, w które Elbląg wniósł swoją daninę krwi, od restauracji dawnej Diecezji pomezkańskiej w 1992 roku — dzisiaj Diecezji Elbląskiej — oczekiwaliśmy z nadzieją, że będziemy mieli honor, zaszczyt i radość gościć u nas Waszą Świątobliwość. Bardzo potrzebowaliśmy błogosławieństwa dla tej ziemi, historycznie związanej z mecenstwem Świętego Wojciecha. Przyszło nam tu żyć, pracować i wzrastać. Chcemy dla naszej małej ojczyzny i ludzi tu mieszkających wszystkiego najlepszego. Spełniło się nasze oczekiwanie. Przemówień do nas Ojciec Święty u nas w Elblągu. Rada Miejska w Elblągu w imieniu mieszkańców dziękuje za to, że trasa pielgrzymki w Polsce wiodła przez Elbląg, że miasto nasze było objęte uwagą, myślami i troską waszej Świątobliwości. Dziękujemy za pozostawienie nam przesłania o roli sportu w wychowaniu młodzieży do odpowiedzialnego życia, za całą radość, która w nas zostaje. Przyjmij Ojciec Święty wyrazy naszej wdzięczności — Przewodniczący Rady Miejskiej w Elblągu Andrzej Kempiański.

* * *

Jest niemal pewne, że za naszych dni Głowa Kościoła Katolickiego nie stanie w Diecezji Elbląskiej. Właśnie dlatego tę pierwszą wizytę papieża w Elblągu należy potraktować ze szczególną uwagą, zaliczając do najważniejszych wydarzeń w historii regionu i miasta. Fakt, że Ojciec Święty jest Polakiem potęguje siłę tego faktu. Ponadto, moc, stanowczość i wewnętrzne przekonanie z jakim papież głosi Ewangelię podnosi rangę autorytetu samego papieża, ale także pielgrzymowania papieskiego do Elbląga, do którego będą wracały kolejne pokolenia.

HISTORISCHE VISITE DES PAPSTES JOHANNES PAUL II. IN DER ELBINGER DIÖZESE

ZUSAMMENFASSUNG

Pfarrer Jan Wiśniewskis Beitrag zur historischen Visite des hl. Vaters in Elbing am 06. Juni 1999 ist ein Versuch der Präsentation der Vorbereitungen dieses Besuches und die Zusammenfassung seiner Früchte.

Es ist fast sicher, dass das Oberhaupt der katholischen Kirche während unserer Tage hier auf Erden das Elbinger Land zum zweiten Mal nicht besucht. Daher ist diese einmalige

¹⁷ Podziękowanie Rady Miejskiej w Elblągu Ojcu Świętemu, w: „Kurenda” nr 31/99, z 9.10.99, poz. 103, s. 134.

Visite mit besonderer Aufmerksamkeit zu behandeln, und sie den wichtigsten Ereignissen der Geschichte der Stadt und Region zuzurechnen. Die Tatsache, dass der hl. Vater Pole ist, verstärkt die Aussage dieses Besuches. Außerdem erhöhen Kraft, Entschlossenheit und die innere Überzeugung, mit denen das Evangelium verkündet wird, den Rang von Johannes Paul II. und seiner Pilgerfahrten, über die dann unsere Nachkommen erzählen werden.